

*Kad pusnakts stunda zvaigznēs pārvērš pārslas
Un namu dzegās smaidošs kļuvis sniegs,
Kāds sirdī iemet klēpi baltu zvaigžņu
Un tas ir Jaunais gads,
Un tas ir svētku prieks!*

*Savāda sajūta...ir šai mirklī,
Kad gadi, viens otram roku spiež.
Un Vecais...apsniegoto roku,
Laika zizli Jaunajam sniedz.*

Lai Jaunais gads ņēs labu veselību,
sniedz sirdij prieku, mīlestību.

Lai klusās vēlēšanās piepildās
un draugu vidū sirds sasildās!

**Laimi, prieku, radošas idejas un
sārtus vaigus
Jums visiem nākamajā 2022. gadā!!!**

Izmirstošās restaurācijas nozares* Praktiskā restaurācija Latvijā

Šajā pētījumā ir mēģinājums apkopot informāciju par Latvijā praktiski strādājošiem restauratoriem. Pētījumā izmantotas ir divas datu bāzes: Latvijas Restauratoru biedrības (LRB) pārziņā esošie dati un Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes (NKMP) publicētais saraksts ar Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes izsniegtajām apliecībām restauratoriem (apskatīts 02.07.2021). Ne visi Latvijā praktiskajā restaurācijā strādājošie ir LRB biedri, kā arī ne visi praktizējošie restauratori ir novērtējuši savu kvalifikāciju NKMP Restaurācijas kvalifikācijas novērtēšanas ekspertu padomē. Daudzi no tiem nav paspējuši veikt atkārtotu atestāciju, un tāpēc pētījuma veikšanas brīdī reģistrēti kā restauratori bez kvalifikācijas. Savukārt LRB kopumā pēdējo 10 gadu laikā dažādu iemeslu dēļ atstājuši 35 biedri. Lielākā skaitā gadījumu tas ir bijis saistīts ar profesijas sfēras maiņu vai arī paliekot darbojoties kultūras mantojuma jomā, taču vairs neveicot praktiskus restaurācijas darbus. Pētījumā nav ietverti speciālisti, kas darbojas izpētē – materiālu tehniskajā izpētē vai arhitektoniski mākslinieciskajā izpētē un būvmākslas restaurācijā – kā arhitekti, kas praktizē restaurācijas sfērā.

Pētījums ir veikts ar mērķi noskaidrot praktiskajā restaurācijā strādājošo restauratoru skaitu, to sadalījumu pa nozarēm un vecuma profiliem, lai saprastu, kurās restaurācijās specialitātēs būs sagaidāmas problēmas ar speciālistu trūkumu. Restaurācijas nozares izvērtētas saskaņā ar NKMP nereglamentēto restaurācijas specialitāšu sarakstu. Restauratori, kuriem novērtēta kvalifikācija vairākās specialitātēs, ir ieskaitīti katrā no šīm specialitātēm. Restauratori, kuru novērtētā kvalifikācija ir šaurāka nekā NKMP specialitāšu sarakstā uzrādītais nosaukums, ir iekļauti attiecīgajā specialitātē.

Praktiskajā restaurācijā Latvijā darbojas 180 restauratori, no kuriem pētījuma veikšanas brīdī savu kvalifikāciju ir novērtējuši 62% restauratori, kvalifikāciju nav novērtējuši aptuveni 38% no restauratoriem. Aptuveni 4% no restauratoriem savu kvalifikāciju ir novērtējuši vairākās specialitātēs. Saderīgās specialitātes ir sekojošas: Monumentālā glezniecība un polihromais koks; Monumentālā glezniecība, stājpglezniecība un zeltījums; Grafika un rokraksti, dokumenti, grāmatas un citi papīra izstrādājumi; Āda, pergaments un rokraksti, dokumenti, grāmatas un citi papīra izstrādājumi. Kopumā redzams, ka šīs specialitātes ir radniecīgas, un restauratori nav multidisciplināri «universālie kareivji», kas vienlaicīgi darbotos ar metālu, koku vai gleznām.

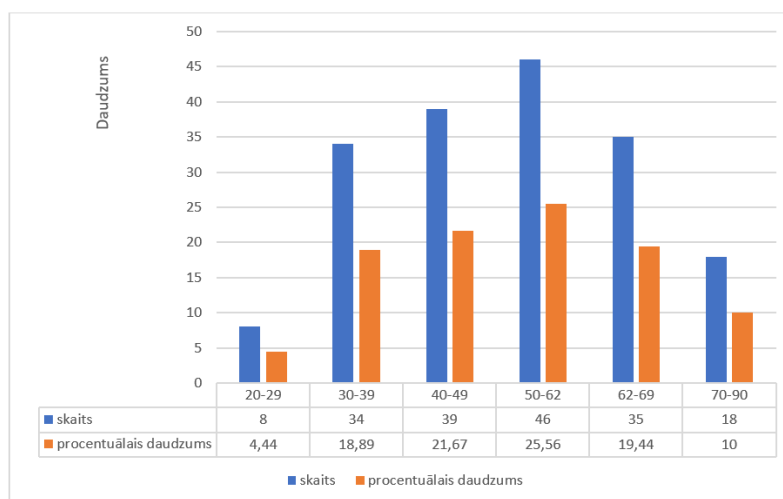
Starp restaurācijas disciplīnām arī novērojamas atšķirības Kvalifikāciju novērtējušo un nenovērtējušo restauratoru starpā. Dominē tradicionālās muzeja disciplīnas, kā arheoloģiskais materiāls, keramika, stikls un porcelāns, grafika. Šajās nozarēs visi strādājošie restauratori ir novērtējuši savu kvalifikāciju. Savukārt vismazāk kvalifikāciju ir novērtējuši ērģeļu, monumentāli dekoratīvās tēlniecības

objektu un būvgaldniecības izstrādājumu restauratori.

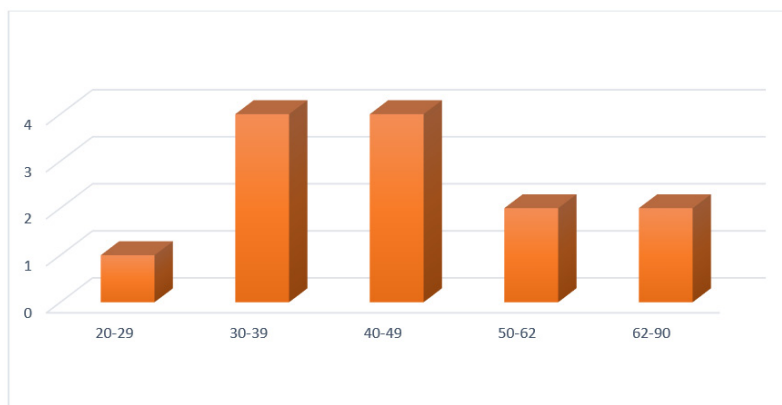
No praktizējošajiem restauratoriem 157 ir LRB biedri. Vidējais vecums praktizējošajiem restauratoriem LRB biedriem ir 50,92 gadi (pensionēšanas vecums, kā zinām, ir 63,5 gadi). Dati par praktizējošiem restauratoriem ārpus LRB nav pieejami, taču jādomā, ka tie būtiski neietekmēs vispārīgo tendenci. Jaunākajam LRB biedram ir 26 gadi, vecākajam biedram ir 81 gads. Kopējais vecuma sadalījums LRB biedriem praktizējošiem restauratoriem ir parādīts 1. attēlā.

Kā redzams pirmajā grafikā, tad lielākā daļa restauratoru ir pirmspensijas vecuma speciālisti. Tas varētu nozīmēt: pirmkārt, ka pašreiz nozarē darbojas augsti kvalificēti speciālisti ar ilgstošu pieredzi savā darbības sfērā. Otrkārt, ka jaunieši necenšas apgūt šo salīdzinoši sarežģīto un nenovērtēto profesiju, un tuvākā perspektīvā ir sagaidāmas problēmas.

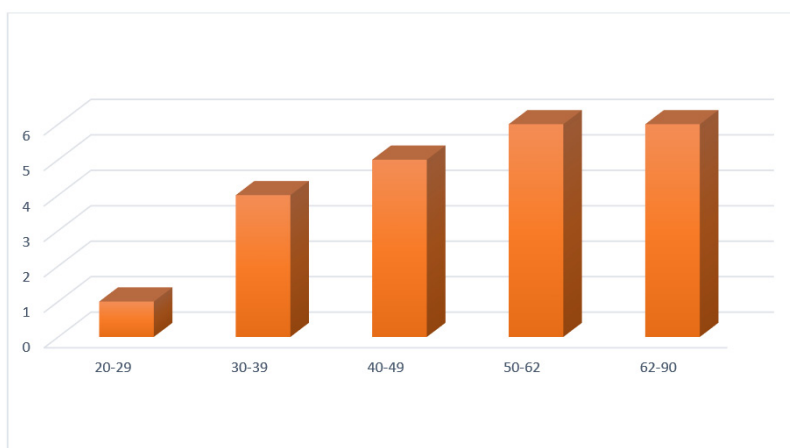
Skatoties uz vecuma sadalījumu pa dažādām specialitātēm, ir vērojamas lielas atšķirības. Vairākās restaurācijas nozarēs kā: Mēbeļu un citu interjera iekārtas priekšmetu

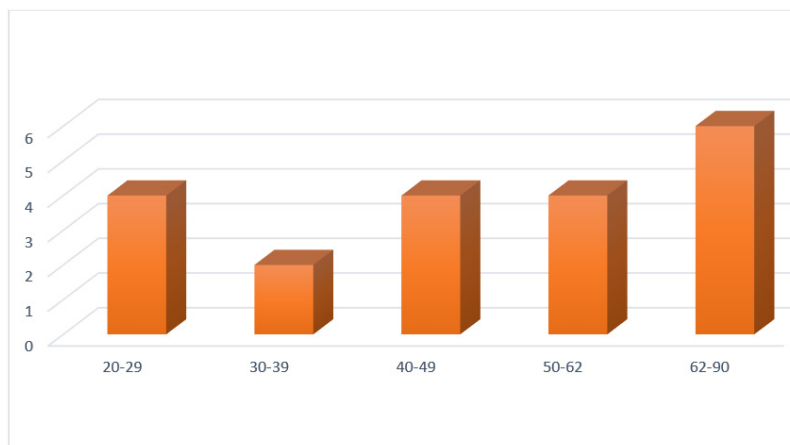
1. attēls. LRB praktizējošo restauratoru vecuma grupu sadalījuma analīze.

2. attēls. Mēbeļu un citu interjera iekārtas priekšmetu restauratoru vecuma grupu sadalījuma analīze.

3. attēls. Rokrakstu, dokumentu, grāmatu un citu papīra izstrādājumu restauratoru vecuma grupu sadalījuma analīze.

4. attēls. Polihromā koka, dekoratīvās koka koksniecības restauratoru vecuma grupu sadalījuma analīze.

restaurācijā (2. attēls); Rokrakstu, dokumentu, grāmatu un citu papīra izstrādājumu restaurācijā (3. attēls) vai Polihromā koka, dekoratīvās koksniecības restaurācijā (4. attēls) speciālistu skaits ir salīdzinoši liels un pārstāvēts visos vecuma posmos,

kas liecina par secīgu paaudžu un pieredzes nomaiņu šajās restaurācijas nozarēs.

Taču vairākās citās nozarēs ir vērojama citādāka aina. Lai arī stāģlezniecības un monumentālās glezniecības restauratoru rindas ka-

tru gadu tiek papildinātas ar jauniem augstskolu absolventiem, šajās abās nozarēs ir vērojams, ka iztrūkst jaunāku gadu gājuma speciālistu. Iespējams, tas ir saistīts ar mācību procesu un studijām maģistrantūrā un citām dzīves norisēm, kad speciālisti/-es atgriežas šajā nozarē pēc 30 gadu vecuma. Taču pārējie vecuma posmi šajās nozarēs ir labi pārstāvēti.

Taču ir nozares, kur speciālistu trūkums ir jūtams jau tagad vai arī tas būs sagaidāms tuvākā nākotnē. Pirmkārt, būtu jāuzsver Tekstila izstrādājumu restauratori, kuru skaits ar ārkārtīgi mazs, un nav jauno speciālistu. Problēmas ar kvalificētu speciālistu trūkumu ir sagaidāmas tuvākajā desmitgadē, jo faktiski specialitātē strādājošajiem meistariem un vecmeistariem nav, kam nodot savu pieredzi.

Līdzīga situācija ir ar Keramikas, stikla un porcelāna (8. attēls) un ērģeļu restauratoriem (9. attēls) – neliels speciālistu skaits un gados jaunu (līdz 40 gadiem) speciālistu trūkums. It īpaši tas varētu būt problemātiski Ērģeļu restaurācijā, jo specialitātes apgūšanai ir nepieciešamas ilgs laiks un jābūt arī muzikālām kompetencēm.

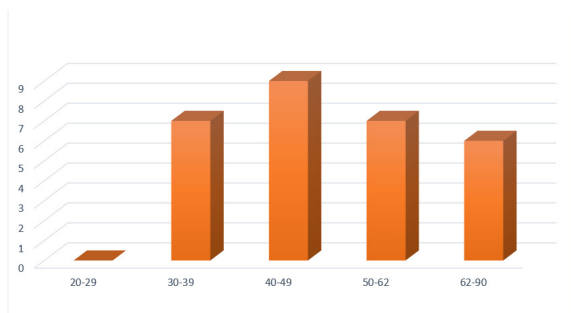
Latvijas praktiskajā restaurācijā ir vērojamas vairākas restaurācijas nozares, kurās pašreiz jau ir jaunu speciālistu trūkums, un tuvākā nākotnē speciālistu varētu nebūt.

Šīs izmirstošās restaurācijas nozares ir:

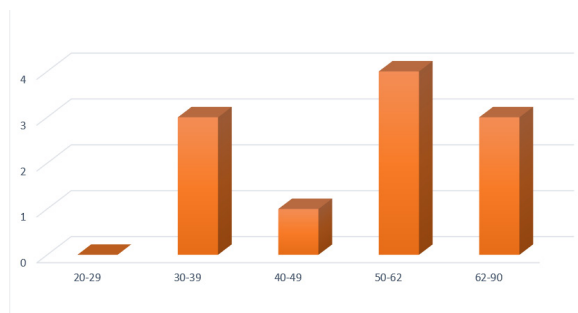
- Keramikas, stikla un porcelāna izstrādājumu restaurācija;
- Tekstila izstrādājumu restaurācija;
- Ērģeļu restaurācija.

Protams, šajā pētījumā mēs nevaram parādīt attiecību starp Nacionālajā krājumā esošajām bagātībām un to aprūpējošo speciālistu skaitu.

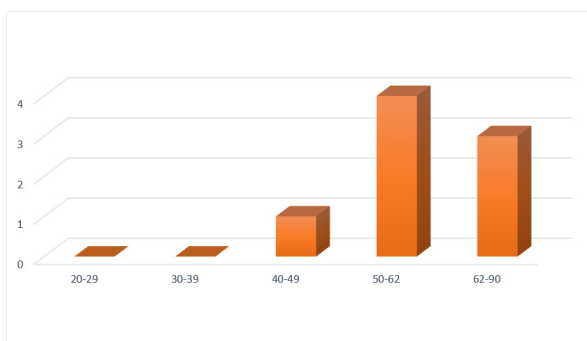
Proti, pašreizējā pētījuma stadijā nav pieejami dati par nacionālā krājuma sadalījumu pa materiāliem. Attiecīgi

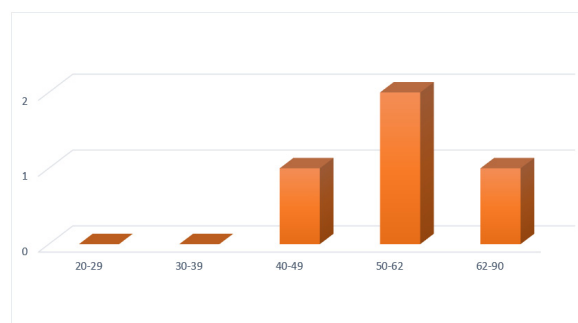
5. attēls. Stājglezniecības restauratoru vecuma grupu sadalījuma analīze.

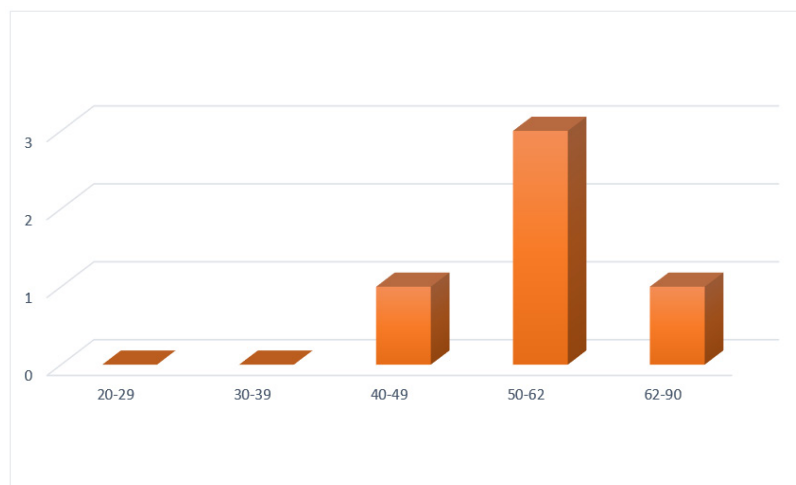
6. attēls. Monumentālās glezniecības restauratoru sadalījums pa vecuma posmiem.

7. attēls. Tekstila izstrādājumu restauratoru sadalījums par vecuma posmiem.

8. attēls. Keramikas, stikla un porcelāna restauratoru sadalījums par vecuma posmiem.

9. attēls. Ērģeļu restauratoru sadalījums par vecuma posmiem.

nav iespējams pat izdarīt argumentētus secinājumus, vai, piemēram, esošais stājglezniecības restauratoru skaits ir pietiekams krājumā esošajām gleznām.

Varam vienīgi norādīt, ka šogad vairāk nekā citus gadus Biedrība ir saņēmusi lūgumus pēc palīdzības atrast atbilstošu speciālistu. Taču jāatzīst, ka tas nav bijis iespējams daudzos gadījumos.

Visticamāk, lai risinātu šo problēmu, mācību iestādēm būtu jādomā par restaurācijas specialitāšu nozaru daudzveidību palielināšanu, savukārt meistariem un vecmeistariem būtu jācenšas sadarboties ar mācību iestādēm savas pieredzes nodošanai jauniešiem interesentiem.

Pētījuma autori:

Ronalds Lūsis

* Ar laipnu autore atļauju izmantots L. Lūses citāts.

Latvijas Restauratoru biedrības avīze Nr.88

ISSN 1691-0966

Iznāk kopš 1997. gada novembra.

Latvijas Restauratoru biedrība
Reģ.Nr. 40008001517
Merķeļa iela 13, Rīga LV1050,
tālr. +371 29130139
LRB e-adrese:
restauratorubiedriba@gmail.com

Iznāk 4 reizes gadā
Redaktore D. Murziņa
e-pasts: murzina.dita@gmail.com
Korektore A. Pudāne

Mājas lapa:
www.restauratorubiedriba.lv